ועדת עורכים

בערך ב-14.10.1977 בבית סוקולוב

<u>שר החוץ</u>: מה שאמרתי בנאום ומה שהיה במציאות הוא, שבטלביזיה ערב קודם חבר הכנסת שמואל תמיר הלך ואמר שנייר העבודה מבטיח את שיתוף אש"פ, וזה שקר. אני החלטתי לקרוא את "נייר העבודה" לאחר ששמעתי את דברי שמעון פרס, שהוא הסביר שנותנים לגטימציה לליגה הערבית, משהו כזה. (אני לא זוכר בדיוק את המילים). כל אלה היו בועדת חוץ ובטחון, וקראו שם את המסמך במילואו, ויצאו החוצה לציבור, בעיתונות, בטלביזיה ובכל מקום, בכלל ועדת חוץ ובטחון זה מוסד מופקר עכשיו. אם שם אני אומר על קטעי שיחה בין הנשיא לביני, למחרת זה מופיע בעיתונות (לדאבוני במדוייק), נדמה לי שועדת חוץ ובטחון אפילו חותמים חוץ מאשר ועדה סנדית, אבל חותמים שם במין "הן צדק" או משהו כזה שלא יאמרו. אז זה לא מפריע אחר כך לבוא ולאמר. אני ודאי לא אשוחח פעם שניה עם נשיא ארצות-הברית. אבל נאמר לא עם נשיא ארצות-הברית. שיחה שאני אחשוב שהיא סודית, לא אוכל לדווח אודותיה לועדת חוץ ובטחון. אין מנוס מזה מאשר לקרוא את הנייר כשלעצמו.

אני רוצה כאן בדברי הפתיחה לחזור באמת למספר נקודות הקשורות בנייר העבודה ולא רק בנייר העבודה. השאלה הראשונה לדעתי לגבי הנוהל, ו-"נייר העבודה" הזה הוא לגבי הנוהל. אף על פי שבנוהל הזה ישנם דברים מהותיים, כלומר השתתפות הפלשתינאים ועוד שאלות שהן לכאורה, ושהם במסגרת הנוהל אבל במהותן אלה הן שאלות מהותיות. מכל מקום, בשבילי המבחן של נייר הנוהל הוא שאסור שהנייר הזה, שההסכם הזה, מה שמוסכם בו, יצור מסגרת שהמסגרת הזאת אחר כך תפריע, לא רק תמנע, אלא תפריע להגשים את התוכן בשעה שירצו להגשים אותו, את התוכן שנראה נאמר לאותה ממשלה שהוא צריך להיות אותו התוכן. ולדעתי בנייר הזה שקבלנו, ואני חושב אותו לנייר טוב, (ועכשיו הנייר גם לפניכם במלואו), אין שום דבר שיכול להכביד במשהו על הגשמת אותו הסכם שלום כפי שהממשלה היתה רוצה לראות אותו. אין בו שום דבר שיבטיח שיהיה הסכם שלום כזה. והשאלה אם אנחנו יכולים להגיע עם הסורים להסכם שלום לגבי רמת-הגולן, היא שאלה קשה מאוד, אבל השאלה אם באמת מישהו יכול להראות באצבע על הנייר הזה שמשום שנקבע בו סעיף כזה או כזה או אחר, לא רק שהסעיף הזה ימנע מראש אפשרות להשיג שלום בהתאם לרצונה של ישראל, אלא שאפילו יכביד על כך. זה השיקול הראשון שעמד מול עינינו. לפי דעתי אין בנייר הזה שום דבר כזה שעשוי להפריע. אבל אני מדגיש אין בנייר הזה שום דבר שמבטיח שאנחנו נוכל להשיג את

היעדים שלנו, ודאי שלא.

דבר שני לגבי הנייר של הנוהל הוא זה: השאלה היא אם מתכוונים ברצינות, מוכנים ברצינות ובכנות ללכת לדיון, למשא ומתן לשלום עם הערבים או לא. אז יכול להיות שיש רבים בארץ בין שהם בודדים ובין שאֵלו מפלגות שסבורים שאנחנו צריכים להעמיד פנים שאנחנו מוכנים לכך, אבל בפועל היות ויהיה לנו כל כך קשה להשיג את מה שאנחנו רוצים, אז מוטב לא להגיע לאותו המשא ומתן. יכול להיות שיש כאלה שסבורים כך. היום אנחנו מחזיקים בכל השטחים, ויודעים את עמדת הערבים, ויודעים את עמדת הרוסים, ויודעים פחות או יותר את העמדה האמריקאית, אז יכול להיות שמישהו סבור שהמדיניות שלנו צריכה להיות איך להשתמט ולא להגיע לשעת העימות הזאת של משא ומתן לשלום. אני אינני שייך לאלה. אני חושב שצריך להגיע לשעה הזאת, אף על פי שאינני אופטימי יותר מאחרים לגבי התוצאות של אותו הבירור, אבל אינני חושש גם שאם אנחנו לא נגיע להסכם אז אנחנו בשחק שם או שנעמוד במצב רע וכן הלאה. (ואני אגע בזה מייד).
השאלה הראשונה אמרתי היא לגבי נייר העבודה שאיננו צריך להפריע להשיג את היעדים.

השאלה השניה - אם אומנם רוצים, ורק מי שרוצה, להגיע לשבת לשולחן דיונים עם הערבים על משא ומתן לשלום, ומבין שהנוהל הוא חייב להיות מקובל על כל הצדדים, אז אם הוא בעל common sense מינימלי ומבין שפה לא מדובר על שני ניירות עבודה, אחד שהישראלים יבואו איתו והשני הערבים, אז הוא צריך לשאול את עצמו מהו הנוהל שיכול להיות מקובל על שני הצדדים, אם הוא רוצה לשבת איתם. ומתוך נקודת הראות הזאת לצאת. לא מה היינו רוצים כנייר עצמאי. ובכן, אני מוכן לשאול כל איש בר-דעת שהוא רואה למול עיניו שני צדדים, האם הנייר הזה הוא באיזה שהוא אופן נוטה יותר לצד הערבים, לרצונם וכן הלאה, או האם יכול להיות נייר שהוא יהיה יותר פרו-ישראלי, יותר נוח לנו, אבל שאנחנו בכנות נוכל לאמר שגם הערבים יכולים לקבל נייר משותף לכל הצדדים. הלוא פה לא מדובר על נייר חד-צדדי, אלא על דו-צדדי.

הנקודה השלישית היא כבר שאלה שנגעתי בה במילה אחת קודם: נניח שאנחנו מניחים, או מישהו מאיתנו, או כולנו מניחים; שבסופו של דבר לא נוכל להגיע להסכם שלום עם הערבים, עם כולם, או עם חלקם בגלל הפער הגדול בין העמדות שבינינו לבין שלהם. ויש יסוד לחשש כזה, שהפער הוא כל כך גדול שאי אפשר יהיה לגשר עליו. ואז השאלה היא - מה עדיף לנו? (נקרא לזה להתפוצץ) - להתפוצץ על הנוהל

3/...

שיהיה ברור לכולם שעל מה שאנחנו מתפוצצים זה לא מפני שאיננו מצליחים להגיע עם
הסורים לשאלה מה יהיה ברמת-הגולן, אלא מפני שאנחנו איננו רוצים להגיע עם הסורים
לבירור על מה יהיה ברמת-הגולן. הלוא גם האחרים אינם מטומטמים. אז מה עדיף?
לאמר איננו הולכים ל-ג'נבה מפני שאנחנו יודעים שכשנלך ל-ג'נבה אז מה שרבין קורא
בעלה על שרטון, ומה שגולדה קורה - (אינני זוכר הרגע את המילים) אבל הם אומרים -
שם יהיה רע, ולכן כדי לא להגיע לרע ההוא בואו נתעקש עכשיו על איזה שהוא סעיף
בנוהל שאנחנו עצמינו איננו חושבים שהסעיף הזה איננו מתקבל על דעתינו, אלא בכדי
להשתמש בזה כתכסיס, רק כתכסיס כדי לא להגיע ל-ג'נבה, אם יש עמדה כזאת. נאמר כל
מי שרואה שחורות ב-ג'נבה. אז השאלה היא האם הוא רוצה כדי לא להגיע ל-ג'נבה להגיע
בשלב הזה, להתפוצץ על משהו בחלק של הנוהל. אבל צריך להבין שגם האחרים מבינים את
זה ויבינו שאנחנו עשינו התפוצצות מוקדמת כדי לא להגיע לשם. אלא אם כן יש משהו
בנוהל עצמו שבמאת איננו יכולים לקבל אותו, זה ענין אחר. אני אינני שייך לאלה,
ואינני חושב שמצבינו יהיה כל כך רע אם אומנם לא נגיע לידי הסכם עם הסורים לגבי
רמת-הגולן, או עם המצרים לגבי סיני, או עם הירדנים והפלשתינאים לגבי הגדה-המערבית.
אבל אז לא נגיע איתם להסכם על יסוד דברים של תוכן. יכול להיות שלא נגיע להסכם
עם אף אחד, יכול להיות שנגיע להסכם עם מישהו, יכול להיות שלא נגיע להסכם מלא
כי אם נגיע להסכם חלקי, למשהו. אבל שנתפוצץ על משהו אז נוכל לשים את האצבע ולאמר: -
על זאת אנחנו מתפוצצים משום שאנחנו איננו רוצים לרדת מרמת-הגולן והם דורשים מאיתנו
לרדת מרמת-הגולן. ועל כל פנים במידה שאני יכול לבחון את התמיכה שנקבל מיהדות
אמריקה וגם מידידים אחרים; נקבל אותה אך ורק אם היא תהיה על ענין מהותי ורציני
ושיכולים להבין את זה ושהוא בנפשנו. ולא על ענין תכסיסי. אחרי 10 שנים של ישיבה
בשטחים לא על ענין תכסיסי. אבל השאלה היא לא רק לגבי יהדות אמריקה, כי אם קודם
כל לגבי יהדות ארץ-ישראל. מה העם כאן רוצה? הוא רוצה לנסות להגיע לשלום, או
איננו רוצה? מה הוא רוצה? אנחנו רוצים לנסות להגיע לשלום או איננו רוצים. לבחון
את האפשרויות. ובכן, אם אומנם, ואני אומר את זה בתשובה לשאלה שכל פעם, אתמול
בכנסת, ולפני זה ועדת חוץ ובטחון זורקים את השאלה, טוב אבוהל לא, אבל מה יהיה
אחר כך ב-ג'נבה? ובג'נבה יהיה כל כך רע אז למה אתם מוליכים לקראת ג'נבה? רבותי,
אתם רוצים להגיע לדיון מהותי או אינכם רוצים להגיע לדיון מהותי? ולזרוק כלפי
בגין או כלפי שהממשלה הזאת, שאנחנו מדברים על ענין פרוצדורלי אתם משתמטים מהנושא
המהותי, כשאנחנו עוסקים ואומרים אנחנו רוצים להגיע לנושא המהותי אז אומרים: רגע

אחד למה אתם נדחקים או מוכנים להגיע לנושא המהותי ששמה אנחנו עלולים להיות במצב די קשה. אני לא רציתי להשתמט רגע אחד מהנושא המהותי, וכשבאנו לוושינגטון באנו עם הנייר המהותי. אבל האמריקאים אמרו - אנחנו רוצים לדון עכשיו בענין הפרוצדורלי מפני שאנחנו רוצים לפתוח את ועידת ג'נבה לפני סוף השנה, ואם נכנס כעת לדיונים מהותיים לא נגיע לזה. אז אנחנו רוצים עכשיו לעסוק רק בנושא הפרוצדורלי. לא בגין ולא אני אלא קארטר וואנס והערבים ומצריים בראשם רוצים עכשיו לא להכנס לענין המהותי בשלב ראשון כדי לא להכין מראש את האפשרות של הענין הפרוצדורלי. אז השאלה היא במצב הזה האם אנחנו צריכים לאמר הירות ואנחנו חוששים מהדיון המהותי הנה ולא נגיע אליו, לא משום שיש לנו משהו נגד ההצעות המעשיות הנוהליות, אלא בכדי שלא נגיע לענין המהותי. ובכן, אני איני סבור כך. אני סבור שצריך להתפוצץ ולנהל משא ומתן לשלום, ואם נגיע בנושאים מסוימים שאיננו מסכימים אז על זה יהיו חלוקי דיעות, אם נתקע על זה נתקע על זה.

בין כל הנושאים האלה שנראים היום, על כל פנים מודגשים היום במיוחד כשנויים במחלוקת כאן ביננו זה הנושא הפלשתינאי. זאת אומרת השתתפותם של הפלשתינאים במסגרת הנוהלית. ניקח את שתי העמדות: העמדה של המערך ומה שכתוב בהסכם הזה. העמדה של המערך היא שצריך או מוכנים שפלשתינאים ישתתפו במשא ומתן בג'נבה אלא שיעשו זאת במסגרת המשלחת הירדנית. זו הנוסחה. אין נוסחת מערך שאומרת שפלשתינאים אסור שישתתפו. אני אומנם איני חבר המערך אבל לא כל כך זר ולא כל כך חסר חלק בכתיבת כל המערכים והנוסחאות של המערך, ואני יודע בעל-פה. אף פעם המערך לא אמר שאנחנו שוללים את הפלשתינאים אלא אמרו לא כגוף עצמאי אלא כחלק מהמשלחת הירדנית. והדבר הזה היה גם מקובל עלינו. גם עלי, גם על בגין - בהחלט. בשום פנים ואופן לא כמשלחת עצמאית, ורצוי אז ההצעה שלנו הראשונה היתה שהם יהיו כחלק מהמשלחת הירדנית. אבל החיים והמדיניות עושים את שלהם. וירדן לאחר החלטת רבאט ובתקופה האחרונה כאשר התחילו לפאר ולנבות את אש"פ אז ירדן הודיעה שהיא איננה מוכנה שפלשתינאים יהיו חלק מהמשלחת שלה. איננה מוכנה לכך גם מפני שהפלשתינאים תושבי הגדה היום אינם רוצים להופיע במסגרת של חוסין, (אתם מכירים את הדברים, אפילו לא רצו ליסוע לברך אותו וכן הלאה), וגם מפני שאיננה רוצה כמי שמערערת או מחבלת, מטרפדת את העמדה הכלל הערבית שהתקבלה ברבאט האומרת שהפלשתינאים זה גוף עצמאי והנציגים שלהם זה ה-"פי.אל.או." ולא ירדן. אז ירדן אומרת שהיא איננה רוצה זאת. לכפות עליה

איננו יכולים. ואז יש לנו האפשרויות הבאות. כלומר אם ירדן איננה מסכימה לכך אז
יהיה בלי הפלשתינאים בכלל. או לאמר - טוב, אנחנו מוכנים לפלשתינאים שיופיעו כגוף
עצמאי או לחפש איזה שהיא נוסחה אחרת שהירדנים אומנם אינם מוכנים אבל אנחנו איננו
מוכנים לקבל את הפלשתינאים כגוף עצמאי, וזוהי העמדה שלנו והעמדה שלי בעניין זה.
אני חושש מאוד ממצב שבו הפלשתינאים יופיעו כגוף עצמאי מקביל לגופים האחרים, כי
פירוש הדבר שהם בפוטנציל נושאי מדינה עצמאית. אם מנהלים משא ומתן עם מצרים ועם
סוריה ועם הפלשתינאים באותה קטגוריה אז על מה מנהלים את המשא ומתן? לא מנהלים את
המשא ומתן על עמן. מנהלים את המשא ומתן על מדינה פלשתינאית. מאחר שירדן סירבה
לכלול אותם במשלחתם, אז בסופו של דבר הגענו לנוסחה שהיא ישנה בנייר הזה האומרת:
קודם כל זה לא באותה רובליקה. כלומר יש שם 4 מדינות, 4 קבוצות עבודה שאיתם צריך
לנהל משא ומתן על חתימת חוזה שלום בין ישראל - מצרים, ישראל - סוריה, ישראל -
לבנון, ישראל - ירדן. ולא הסכמנו וזו היתה הדרישה שתהיה קבוצת עבודה חמישית שאיתה
צריך לנהל משא ומתן על חוזה שלום לגבי הגדה המערבית. זו היתה ההצעה האמריקאית.
אמרנו - לא. על זה אנחנו איננו רוצים, אנחנו לא מנהלים איתם משא ומתן על זה וכן
הלאה. על מה כן? ואני אומר את זה מבחינתי בצורה חיובית, כי גם כאשר רציתי
שהפלשתינאים יכללו במשלחת הירדנית אז זה כדי שפלשתינאים יהיו באיזה שהוא מקום.
לא רק שהם בכלל לא יהיו בשום מקום ליד השולחן ואנחנו נדבר על מיליון ורבע
ערבים שאני חושב שאנחנו איננו צריכים לצאת משם בלי להידבר איתם בלי שהם יהיו.
זה לא מתקבל על דעתי. אבל שהם יהיו ~~של~~ לא בסטטוס של מדינה שצריך לנהל איתם משא
ומתן לשלום. אז על מה כן הסכמנו? א' שזה לא יהיה באותה מסגרת של מדינות
שמנהלים איתן משא ומתן על הסכם שלום. אלא מדינות כאלה ישנן 4. בזה גמרנו.
עכשיו אנחנו עוברים לשני סעיפים נוספים שונים: סעיף אחד העוסק בישוב הפליטים
בארצות שהם נמצאים שם או בכל הצעה אחרת - לא הוגדרה, אבל בפתרון בעית הפליטים
הערביים ובפתרון בעית הפליטים היהודיים, ועל זה כמובן הנוסחה היא לא משא ומתן
לחתימת הסכם חוזה שלום, אלא משא ומתן לישוב בעית הפליטים. בשני הסעיפים הנוספים
החלק הראשון הוא לא משא ומתן על חתימת חוזה שלום, לא negotiation ולא חוזה שלום
אלא יש בעיה, בעית הפליטים. אז הבעיה הזאת תהיה בדרגה כפי שהיא קבעה. והוא
הדבר לגבי השוני ועל מה דנים, איך דנים וכן הלאה לגבי הפלשתינאים והגדה-המערבית.
לא משא ומתן לחוזה שלום וכן הלאה. ישנו "אישיו" (issue) כזה וצריך לראות מי הם אלה
שידסקסו את ה-"אישיו" הזה. אז מצרים היא "פרטנר" בקבוצה הזו בתוקף היותה פורשת

ומחזיקה ברצועת-עזה קודם, וירדן בתוקף היותה כובשת של הגדה-המערבית, והפלשתינאים בתוקף היותם גרים שם, וישראל בתוקף היותה מה שהיא - אנחנו. צריך לאמר למה בעצם רוצים להגיע בסופו של הדיון, לסוף המהותי כדי לא למצוא את עצמינו בסתירה כאשר אנחנו כותבים את החלק הנוהלי. התפיסה שלי היא שלא צריך לספח חלק מהגדה-המערבית לירדן, ושלא צריך להקים בשום פנים ואופן לא רק מדינה פלשתינאית אלא איזה שהוא עובר של מדינה פלשתינאית. בשום פנים ואופן לא לעשות דבר כזה, ודווקא מפני זה אינני רואה אפשרות שיהיה ניתוק מוחלט בין ערביי השטחים לבין ירדן. קודם כל האזרחות: יש 800 אלף תושבי הגדה-המערבית שהם אזרחי ירדן. השאלה אם אנחנו שמחים על זה או רוצים לנתק את זה או להחליש את זה. אני שמח מאוד על זה. יהיו גשרים פתוחים יהיו קשרים שם. נציגות שלהם בפרלמנט בעמן. האם אנחנו חושבים בהסדר אפילו לא הסדר שלום, הסדר לאורך ימים שיכול להיות אזרח שאיננו בוחר את נציגיו לשום פרלמנט? אני חושב שלא. כשאנחנו מציעים הצעה להסדר - לא. אז יש שתי אפשרויות: או שהוא יבחר לפרלמנט הישראלי או שהוא יבחר לפרלמנט העמני. היות והוא אזרח ירדני, והיום במשך 10 שנים שולח את השליחים שלו לפרלמנט של עמן, ועשה את זה אחרי 1949 מרצונו הוא, שהם במקום להקים מדינה פלשתינאית יכלו לעשות את זה, ביקשו את האזרחות הירדנית, אז לדעתי נאמר בנושא הזה של האזרחות והנציגות הפרלמנטרית שלהם בעוונותינו הרבים, בתוקף הזה, בדברים הכל כך מסובכים שיש פה, זה המוצא הטוב ביותר. אבל את זה אי אפשר לעשות בלי שיהיו שניהם - גם ירדן וגם הפלשתינאים. אי אפשר להחליט שהם ישבו בפרלמנט בעמן בלי שירדן תהיה מיוצגת בקבוצה הזאת. ויש שאלה של 400 אלף איש ברצועת-עזה. אין להם היום שום אזרחות. לדעתי, המוצא הטוב ביותר שהם יקבלו אזרחות ירדנית. מאוד לא הייתי רוצה שהם יקבלו אזרחות מצרית, ואנחנו עלולים להביא לידי זה על ידי מדיניות לא נכונה. אם אנחנו רוצה מאוד מאוד להפריד בינם ובין ירדן, אז המצרים יש להם היום 39 מיליון איש, יתנו אזרחות לעוד 400 אלף איש, ואז הם צריכים לשלוח את הנציגים שלהם לפרלמנט במצרים; ולמצרים תהיה דריסת רגל מעבר לכל המידבר הזה ברצועת-עזה. זה חסר לנו כמו "חור בראש" (זה באמת לא מילה בשביל זה). אם אנחנו יכולים להשיג הפרדה עם מצרים ושטחים מפורזים והכל, מצרים רוצה להפטר מרצועת-עזה אבל אין להם אזרחות. הם אינם רוצים לקבל אזרחות ישראלית. הם אינם רוצים. אני לא הייתי מוציא את הנשמה לכפות עליהם את זה. חסר לנו עוד 400 אלף אזרחים ערבים. הם רוצים לקבל אזרחות ערבית ולהיות קשורים עם ארץ ערבית, וטוב שמשך 10 השנים האלה עומדים לרשותם הגשרים הפתוחים, ככה שהדבר הזה איננו דבר חדש.

ירדן אפילו נתנה לחלק מהם אזרחות. עם המגעים שהיו לנו משך השנים עם ירדן, ירדן איננה אטומה בפני זה. היא רוצה במסגרת הסדר שיהיה לה בעזה מוצא אל הים, נמל, ושהיא תתן להם אזרחות, והם יהיו מן קבוצת אזרחים שלה וכן הלאה. אבל בשביל זה כדי לעשות את ה-"טרנספר" הזה אתה צריך את מצרים שהיא המוסר, והיא לא תמסור לנו. היא יכולה למסור את זה או למדינה לפלשתינאים או לירדן בכדי שהיא תסתלק, מצרים שתמסור את זה, וירדן שתקבל את זה, אי אפשר להודיע - אנחנו החלטנו שהם יהיו אזרחים ירדניים. אתה צריך אותם בדיון הזה ואת הפלשתינאים שיסכימו לזה, צריך לשבת איתם. חוץ מזה אני כמעט במעבר בין תמיהה לליגלוג הסתכלתי על השורות, רגע אחד השדתי בחייקה גרוסמן, והיא אחר כך נתנה לי על הראש ובצדק, היא אומרת: אתה באמת חשבת שאני אומרת דבר כזה שלא נשב עם הפלשתינאים? צעקו לי קריאת ביניים, ושמעתי קול נשי, זו היתה שושנה אלמוזנינו, שהיא איננה רוצה שם את הפלשתינאים.

אז אני שואל פה - יושב ציבור מתקדם: האם אנחנו באמת (לא רק כלפי העולם אלא בעצמינו), הושבים, טוב, אנחנו כוח כיבוש, אנחנו יושבים, לא יכולים להוציא אותנו משם בלי שאנחנו נרצה, אבל מיליון ורבע אנשים שאנחנו רוצים לחיות איתם יחד לא חשוב לפי איזו תוכנית. "תוכנית אלון" - הלוא גם "תוכנית אלון" שהם לא מקבלים אותה משאירה די ערבים אצלנו. ירושלים - צריך לדבר על ירושלים. אני יודע שספחנו את ירושלים שתהיה ריבונות. (הצבעתי בעד זה). לאמר שהענין של ירושלים כבר מסודר ושאין על מה לדבר עם הנוצרים, עם המוסלמים, לפני שאנחנו הודענו שהחוק חל. החוק חל. לא צריך לבטל את זה, אבל לדבר צריך איתם? ובכן, גישה כזו שנאמר שאנחנו מודיעים שעל הציבור הזה שאיתו אנחנו רוצים לחיות, איתם אנחנו לא רוצים לדבר, עלי היא לא מקובלה. ואולי היא איננה מקובלת עלי, ואני אומר את זה לאחר החודש הזה בארצות-הברית, אני עוד יותר חזק בדעתי מאשר קודם שעל דברים שלא נרצה לוותר לא יכפו עלינו. דברים שלא נרצה לוותר עליהם לא יכפו עלינו את הויתור. על מה שנרצה לעמוד נוכל להתעקש ולעמוד. עם כל השיחות עם קארטר, השיחות הקשות וכן הלאה, יש לי מבחינה זו הרגשה עוד יותר טובה מאשר היתה לי לפני נסיעתי לארצות-הברית. אם לא נרצה לצאת מהגדה-המערבית ובאמר לא תקום שם מדינה פלשתינאית, אנחנו לא מסלקים את התותחים שלנו משם, ולא את המכשירי מכ"מ, ולא את הישובים, לא יוכלו לכפות עלינו את זה. לא יכפו. מה זה לא יוכלו? מבחינה אובייקטיבית-פיזית יכולים לעשות את זה. אבל לא יפעילו את האמצעים האלה שיסלקו אותנו משם בכוח. ולא מרמת-הגולן. אם אנחנו לא נרצה להגיע להסכם שלא מקובל עלינו, לא נוכל להכתיב הסכמים שמתקבלים עלינו, לא נוכל להכתיב על הערבים את ההסכמים שמקובלים עלינו ושהם יעשו שלום עליהם. אבל יכול להיות מה

8/...

שאנחנו לא נרצה, לא יוכלו לכפות עלינו. אז יכול להיות שלא יהיה שלום. לא נוכל לכפות עליהם, לא יוכלו לכפות עלינו, אז לא יהיה שלום. אני לא יכול לאמר שאנחנו נוכל לשכנע או לכפות על אסד שהוא יעשה שלום כשאנחנו יושבים ברמת-הגולן. אני חושב שלא נוכל. אבל אם אנחנו נחליט מרצוננו שאנחנו מעדיפים לשבת ברמת-הגולן בלי לעשות איתו שלום, אז העולם יבלע את זה. יתירו לנו, ישאירו לנו את זה כך. מכל מקום - זו שאלה שיכולות להיות עליה השערות שונות. אני אומר את זה כנימוק מדוע אינני כל כך מסוייג ואינני חושש מזה שנשב עם הפלשתינאים, נלך לג'נבה ונעשה את הדיונים האלה.

הדבר האחרון שרציתי לאמר הוא על 5 דברים שאנחנו כאילו הסכמנו עם האמריקאים. זאת אומרת לא שהם מסכימים עם מה שאנחנו אומרים בענין זה, אבל הדברים נאמרו להם בצורה כל כ ך ברורה, לנשיא ארצות-הברית, והתגובות שלהם היו כאלה שנדמה לי שבענין הזה ברורה להם לא רק עמדתינו אלא שכשהם רוצים שאנחנו נלך לג'נבה אז אנחנו יודעים נתמיד בה.

דבר ראשון שאין חזרה לגבולות 1967. כלומר שאיננו חייבים. הם יציעו לנו נאמר לחזור לגבול הבין-לאומי במצרים עם סידורים כאלה ואחרים. אבל הם לא יאמרו שהליכה לג'נבה על יסוד 242 מחייבת חזרה לגבולות הקודמים. הם יאמרו שגם הפרשנות האמריקאית היא שזה לא מחייב. מותר לך לחזור, אבל לא יאמרו צריך לחזור מפני שזו החלטת מועצת-הבטחון. והם יודעים את עמדתנו, אנחנו לגבולות הקודמים לא חוזרים, וזוהי הפרשנות שלנו, וזוהי הפרשנות שלכם, ואנחנו הולכים לג'נבה על יסוד 242. יכולים כן לחזור אם אנחנו רוצים לחזור. אבל אם אנחנו איננו רוצים לחזור - הליכה לג'נבה על יסוד 242 איננה מחייבת אותנו לחזור לגבולות הקודמים. על " מיינור" לא "מיינור" זו שאלה שניה. אבל קודם כל אני אומר - לא חוזרים. רוג'רס וגם קארטר אומרים שצריך לחזור עם תיקונים קלים. זוהי דעתם. אני אומר כעת את העמדה הישראלית.

דבר שני - שאנחנו איננו מוכנים בשום פנים לקבל מדינה פלשתינאית גם בצורות ההתחלתיות של קארטר - "הום לנד" ו-"אנטטי" [entity] וכן הלאה. לא העמדה של קארטר. אני אומר העמדה שלנו שהם שמעו אותה והם יודעים שאנחנו הולכים לג'נבה על יסוד העמדה הזאת, שאפילו לא נדון בהקמת מדינה פלשתינאית.

הדבר השלישי - שלא נשב בשום פנים ואופן עם אש"פ באיזו צורה שהיא. כן מפורסמים, לא מפורסמים, לא נשב עם נציגי אש"פ.

הדבר הרביעי - שהסכם הרוסי-האמריקאי לא מקובל עלינו, ולא יוכלו לבוא ולאמר לנו רגע אחד, יש מסגרת כזאת, משהו מהנאמר שם, נאמר הגשמת הזכויות הלגיטימיות של הפלשתינאים משום שזה כתוב בנייר ההוא הדבר הזה צריך לחייב גם אותכם. אלא מתוך הסכמה, יש לכם נייר, אנחנו חושבים שהוא לא טוב, אנחנו מתנגדים לו וכו', אבל אנחנו הולכים לג'נבה כאילו הנייר הזה לא היה קיים. הוא לא מחייב אותנו בלא כלום.

הדבר החמישי והאחרון - שהאמריקאים, הנשיא הבטיח ואמר - יש בינינו חלוקי דיעות, ויהיו חלוקי דעות בנושאים הידועים. ראשית, בחזרה לגבולות הקודמים, שנית, בענין המולדת לפלשתינאים, אולי בעוד דברים. אבל הוא חזר ואמר, ואגב גם אמר את זה אתמול, לא נפעיל עליכם לחץ באמצעים של הכלכלה - סיוע כלכלי או הסיוע הבטחוני. בזה לא נפעיל עליכם לחץ. לא נפחית את הסיוע הכלכלי ולא נפחית את הסיוע הבטחוני כדי להביא אותכם לידי כך שתקבלו את דעתינו, תסכימו לדעתינו. כן נדבר נגדכם ולא נעמוד לצידכם. ואתם יכולים למצוא את עצמכם מבודדים בעולם. ואני אינני יודע עד אנא. טיאורטית זה יכול להגיע (טיאורטית, הם לא אמרו את זה), אפילו זה שלא ימנעו את סלוקנו מהאו"מ, או שלא ימנעו איזה שהם דברים אחרים - טיאורטית. קארטר אומר: אני לא אשנה את דעתי בענין זה ולא אבטיח לכם שאני לא אפעיל עליכם לחץ ציבורי. כן אפעיל. הוא לא אמר זאת. אבל כדוגמא הוא יכול לבוא ליהודי אמריקה ולאמר: 'מה שהישראלים דורשים זה בניגוד לאינטרס האמריקאי, בקשה אתם אזרחים אמריקאים האם אתם פועלים כנגד האינטרס האמריקאי? אבל אני אומר לכם, מה שאני כן מבטיח שאת הסיוע הבטחוני ואת הסיוע הכלכלי זה לא אפחית ולא אפעיל עליכם את הלחץ שתקבלו את דעתי באמצעים האלה של החלטה'.

עד כאן דברי דיין